

מאת אורי אבנרי

28 - 26 בפברואר 1973

ו מול כולם: במילחמה

רציונלי, כשכל מילה חורגת מעוררת התפרצות של זעם כללי.

הנשק העיקרי שלנו: קריאות-ביניים. ולא רק מפני שבויכוח עצמו עמדו רק 10 דקות לרשותנו. אלא קודם כל כדי לערער את הוודאות המזוייפת, לחשוף את הכוזב, להציג את השאלות ולהכריח את הנואמים להתמודד עם ההיגיון.

היתה זאת מילחמת-יחיד. אפילו שתי הסיעות הקומוניסטיות, שגם הן הצביעו בסופו של דבר נגד הקו הממשלתי, שתקו במשך שעות ארוכות אלה, עד שקיבלו את רשות-הדיבור.

"יש לי סנטימונים אליך..."

פתח את הדיון משה דיין, בהודעה קצרצרה, שהיתה עלבון לכנסת — אך נתקבלה עליידה בהתלהבות. דיין לא אמר לבית-הנבחרים של המדינה דבר נוסף למה שאמר כבר בטלוויזיה ולעיתונאים הזרים. הוא לא טרח להסביר אף במילה אחת את הסתירות שנתגלו, להשיב לשפקות שהושמעו בעולם כולו.

הנואם הראשון היה, כמובן, מנחם בגין. בסיגנונו הפאתטי הרגיל, הטיף מוסר לעולם, דבריו נתקבלו כדרשה כומר בכנסייה, או כמונולוג של שחקן שקספירי בתיאטרון. לכן השתהרה לרגע תדהמה, כאשר העותי לשעשע את דבריו בקריאות-הביניים הראשונה של הישיבה:

הוויכוח על הפלת המטוס הלווי.

היה זה אחד מאותם הימים — הימים שלמענם אנחנו קיימים בכנסת, שבהם אנחנו שוכחים שיקולים של פופולריות וחשבונות של קולות, שבהם אנחנו משמרים את רוק פה למצונונו ולמצפון שולחינו, שבהם אנחנו בודדים ומבודדים מול המקלה-המדברת של עסקי המימסד, מקיר אל קיר.

בהסכמה אילמת, אוטומטית, חזרו דוברי כל הסיעות על הקו הממשלתי, כאילו איש אחד כתב את כל הנואמים, הרשה לכל נואם להוסיף רק כמה גוונים אישיים משלו. האוזן התחרה עם חזן, חזן עם בגין. "על המשמר" התמוגג בכתב לשמע נאום לאומני-מאוז-כיטי של מנהיג חרות, וקבע שבגין, "ביטא את תחושת הכל".

התוכן הביילעדי של כל הנואמים: (א) העולם כולו נגדנו, מפני שהעולם הוא אנטי-שמאי, (ב) אנחנו צודקים ב-100%, (ג) אין צורך בחקירה, (ד) עצם התביעה לחקירה ממלכתית היא אנטי-שמית, או פגיעה בצה"ל, או הריסת המדינה, (ה) הגויים הרגו שישה מיליון יהודים.

תפקיד סיעתנו, ביום הזה, היה להעלות את הספקות והדרישות שכירסמו בליבם של מאות אלפי ישראלים, אזרחים וחייילים, שעמדו מול גל נורא של שטיפת-מוח, ונשארו ללא פה. וזאת באווירה של להט לאומני בלתי-

קיבלת על עצמך אחריות

ההגדרה של השופט שפסק במישפט מסויים, ביושבו על דוכן בית-המשפט הצבאי.

..לא ייתכן, אדוני השר..."

שריהביטחון מסר היום הודעה שאינה עדי מרת לא במיבחן ההיגיון ולא במיבחן העובדות הירועות.

יש דבר אחד, אדוני שר-הביטחון, שעליו לא ייתכן שום עירעור — מה שנמצא בתיבה השחורה של המטוס. זוהי עובדה אחת הגוברת על כל ידיעה אחרת. כאשר יש סתירה בין "הקופסה השחורה" לבין דברים אחרים — לא יכול להיות שום ספק היכן האמת.

יגאל הורביץ: מהי הסתירה?
אורי אבנרי: שריהביטחון אמר: "חיל-האוויר נקט באמצעי-האחראה המירביים במטרה להביא לנחיתת ה"מטוס... והטייס לא הנחית את המטוס כפי שנדרש... לאחר שניתנו לו סימנים בינלאומיים מקובלים."

אדוני שריהביטחון, לא ייתכן — פשוט לא ייתכן — שטייס בתא-הטייס שותק כאשר עובר לפניו מטוס במרחק של המישה מטרים. לא ייתכן שמשוטף-קרב נותן לו את הסימן הבינלאומי המוסכם שעליו לנחות — והדבר לא יירשם בתיבה השחורה. ייתכן שאינו מצייט, אבל לא ייתכן שאינו מזכיר זאת באותו רגע בדבריו לטייס השני. שום אדם סביר לא יאמין בכך.

מרדכי זר: אתה מבין הכל בכל עניין ובכל תחום, אתה מבין בתעופה...
יגאל הורביץ: בשם המצפון הלאומי הוא מדבר...

אורי אבנרי: ההתפרצויות ההיסטריות לא ישנו את העובדות...
אדוני הישבר-ראש, אני אומר זאת בצורה המתונה ביותר האפשרית: יש כאן סתירה.

נפים אליעד: אני רוצה לשאול אותך — **היו"ר ישראל ישעיהו:** חבר-הכנסת אליעד, עדי בלי הסכמת הנואם אתה לא יכול לבקש ממנו תשובה.

קריאות: איך אתה מסביר זאת?
אורי אבנרי: יש רק אפשרות אחת: מטוס שהטייס לא יכול היה לראות את המגדל-יד.

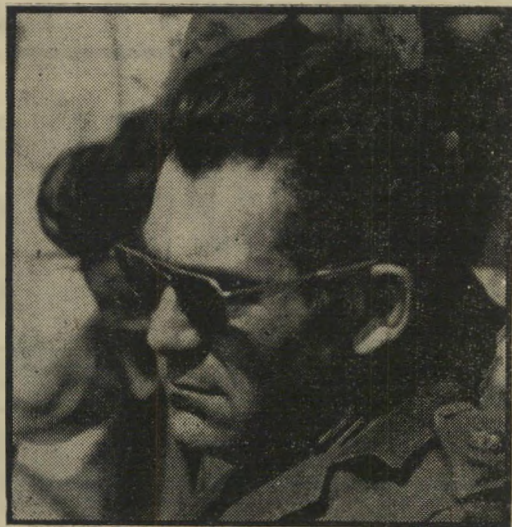
מרדכי זר: במשך ששתיים אתה הפרעת לכולם. מותר להגיד מילה גם לך.
אורי אבנרי: אני לא מתרגש מקריאות-ביניים, באמת לא.

שמואל תמיר: הטייסים משקרים, רק אבי נרי אומר אמת. הטייסים סתם התחשקו לרצוח נשים וילדים. המסקנה מדברך היא, שהטייסים הם סתם שקרנים שהתחשקו להם לרצוח.

מאיר וילנר: מסקנה אחרת: הם רצו להריצח.

רמו לחיכ בנימין הלוי, שכיהן כאב בית-המשפט במישפט כפר-קאסם, וקבע אז שיש פקודות בלתי-חוקיות בעליה, שעליהן מתנוסס "דגל שחור".

**קריאות-הביניים היו בצעקות היסטוריות, ורק חלק קטן מהן נרשם בפרוטוקול.

דרו

שלנו, ואם היה זה מטוס בעל שליחות עוינת — צריך היה לירות אותו, גם כאשר יצא ממנו.

אדוני הרמטכ"ל, זה לא נכון. יש הכרז יסורי בין מטוס החודר לפנים המדינה לבין מטוס הנמצא בדרך החוצה. כל אדם נכון במדינה ובעולם מבין זאת.

אתה לא ידעת שזה לא היה מטוס אזרחי, ואתה לא ידעת שזה לא מטוס בעל שליחות עוינת. הנחת על כפות המאזניים את שתי האפשרויות: האפשרות שזהו מטוס אזרחי מלא בני-אדם חפים-מפשע, שקרה לו מה שקרה לא פעם למטוס שלנו והאפשרות שזהו מטוס שקיבל על עצמו שליחות עוינת, המתנהג בצורה מורה — והדברים ידועים.

הנחת שתיהן על כפות המאזניים, וזה היה תפקידך. כאשר מטוס מתקרב לתל-אביב — כף אחת שוקלת יותר, מפני שאתה אחראי להגנה על חייו; כאשר מטוס זה מתקרב לתעלה ומתכוון לצאת — הכף השנייה שוקלת יותר, מפני שכלי נזק שמשוטט כזה חיה יכול לגרום, כמקרה הגרוע ביותר, כצאתו מתחום המדינה, הוא כאין וכאפס לעומת האחריות הנוראה שקיבלת על עצמך, כשנתת הוראה להפיל — וזהו האמת הפשוטה — את המטוס הזה.

משה נפים: אין מחנות של צה"ל בדרך?
מאיר אביזוהר: איפה כאן הסתירה?
אורי אבנרי: אני אניע לסתירות.

זאת היתה האחריות. אני סבור שהחלטה היתה מוטעית מעיקרה. אני סבור שהיא היתה בלתי-חוקית, לפי

משה דיין ישב במקומו. הרמטכ"ל וכמה קצינים בכירים אחרים ישבו בתא היועצים, סמוך לדוכן הנואמים.

אחרי שהפסקתי את דברי הנואמים שקדמו לי בעשרות רבות של קריאות-ביניים, כבר ידע הבית שאני מתכוון למתוח ביקורת חריפה. חברי-הכנסת היו דרוי פים, מוכנים להתנפל עלי.

הנאום היה מלווה סערה מתמדת, שרק חלק ממנה נקלט בפרוטוקול. כתב, "ידיעות אחרונות" ציין בכתב-תו שחיתה זאת הפעם הראשונה, מזה שנים, שבה נראה משה דיין יוצא מכליו.

ואלה חדרים שאמרנו:

אורי אבנרי: אני חש חובה כלפי מצפוני, וחובה כלפי בוחריו, לומר היום כמה דברים חמורים. יש, ותמיד תהיה, אחרות לאומית בשעת סכנה, להגנה על המדינה ועל המולדת. לא תהיה אחרות לאומית להצדקת פקודה מוטעית, בלתי-שקולה, בלתי-חוקית, הגורמת לאבדן חיי-אדם.

לא איכפת לי, כרגע, מה אומר העולם. זה חשוב, אבל אין זו הנקודה העיקרית. אנחנו עדים כאן, היום, לאורגיה של רחמים-עצמיים ותסבין-הרדיפה, בנוסח "העולם כולו נגדנו". לא רק אויבינו. כי אם גם ידידינו. נגד מותחים עלינו היום ביקורת. זהו הדבר המחריר בימים האחרונים: ידידינו הטובים ביותר בעולם אינם מבינים את התנהגותנו — לא בשעת המעשה ולא אחרי המעשה.

אבל לא זה העיקר. איננו עומדים כאן כדי להצטרף בפני העולם. עלינו להצטרף בפני עצמי מנו. עלינו לדאוג למה שקורה לנו, למדינה שלנו, לנוער שלנו, לצה"ל שלנו, למוראד הלאומי מי שלנו, למוסר הלאומי שלנו.

אחדות-הידיעות הנוראה הזאת, שנשמעה היום מעל הדוכן הזה, כשהכנסת כולה, מחבר-הכנסת חזן ועד חבר-הכנסת בגין, דיברה במקלה-המדברת — אחדות כזו אינה קיימת בציבור. בציבור נשמעות שאלות עמוקות. זה משהי כבוד לציבור, כבוד למדינה. טוב שהציבור מוטרד, שהציבור שואל ורוצה בתשובה.

אני רואה בוויכוח של היום כישלון חמור של הכנסת. לא נאמרה אף מילה אחת על העובדות, ועל הסתירות שנתגלו ביומיים האחרונים.

החלטה בלתי-חוקית

אני רוחש כבוד רב לרמטכ"ל של צה"ל, אני רוחש לו חיבה אנושית. אני מכיר אותו הרבה שנים, הייתי חברו-לנשק.

אני מעריך אותו כמפקד, כאדם. איני מקנא בו על תפקידו באותם רגעים — באותן שלוש-עשרה חצי-הדקות — כשהיה צריך לקבל החלטה. איני מתעלם אף מאחת הבעיות, כפי שנראו לו אז — אן, ולא היום.

אני סבור שהשיקול שלו היה מוטעה, ולא רק מוטעה, כי אם פסוד מעיקרו.

אמר הרמטכ"ל — הקשבתי היטב לדבריו בטלוויזיה וחשבתי עליהם — שאם היה זה מטוס אזרחי, אסור היה לפתוח עליו באש, גם כאשר נכנס לתחום האווירי